

# Діло

виходить щоденно передпопуднем

**РЕДАКЦІЯ  
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**  
Львів, Рикок 10. П. пов.  
Конт. почт. шад. 143.322.  
Адреса для телеграм:  
"Діло" Львів.  
Нач. Редактор приймає  
від 10—11 год. передпол.  
Рукописи не звертається.

**ПЕРЕДПЛАТА:**  
Місячно в криву 4\*20 зл.  
**ЗА ГРАНИЦЕЮ:**  
В Америці 1 дол. Франції,  
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,  
Італії 7\*50 зл., Німеччині 7\*50  
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,  
Чехословаччині 30 ч. р.,  
Югославії 150 ден. Болгарії 7\*50  
зл., Австрії 7\*50 зл. Займа  
адреси 1 зл.

**В справі оголо-  
шень звертатися  
до Адміністрації.**  
**ЦІНА**  
ОДНОГО ПРИМІРНИКА  
**17 сот.**

## Свобода ділання.

В попередніх статтях, а особливо в двох останніх: "Ключ склепіння Європи" і "Рекомендація" зясували ми світла і тини нового гарантійного пакту з погляду загального і з погляду наших національно-політичних інтересів. Це вдалося нам лише настільки, наскільки в сучасних умовах існує свобода слова. Ясно, що пута цензури не дають спроби поглянути актуальні політичні питання під кутом всебічної предметності.

Ця попереджуюча замітка є конечною, щоб нашим читачам пригадати положення української присяги настроїти їх на вибагливий тон, коли в наших статтях приходиться згадувати не виключувати у висновках або й трішки не раз менше вичерпний вислів чи фраза.

На основі останніх звісток гарантійний пакт входить у фазу позитивної дискусії, яка завершиться реалізацією пакту в осені ро. Паризька конференція між Чемберленом і Еріо прийняла в основу формулу Бальфура: пакт п'яти держав: Англії, Франції, Бельгії, Італії й Німеччині. Таким чином формула Чемберлена про пакт трьох держав: Англії, Франції й Бельгії перетворилася на актуальною. Еріо висловив побажання, щоб до пакту втягнути також Польщу й Чехословаччину. Ця пропозиція стрічається з перапопами з боку Англії. Англійська преса зазначає відкрито, що англійський уряд не буде робити Німеччині перепон щодо зміни східних границь, навпаки буде поводитися Німеччині в зобов'язанні даних коридор і ревізії Сілезії. Англійська опінія повсюди не дає про гарантії для Польщі. У Франції багато говориться про непохитне збереження версайського трактату, а в суті річ і французькі політики і французька преса не знає, на котру ногу вступити. Франція бажала б і невизнання зберегти і капітал адобути. Великий заколот викликав у Парижі мін. Скінський, який без обиняків звернувся до Еріо й Чемберлена зі запитом, чи західні держави приготувалися до видачі уповноваження до нових поділів Польщі.

Як далеко зайшли справи у відношенні до гарантійного пакту і німецьких пропозицій, видно хоч би з того, що відомий польонофіл Берглені, віцепрезидент комісії закордонних справ французького парламенту, вживає Польщів до департаментського виступу, кличе їх бити у дами тривоги.

Години, які тепер переживаємо

— каже він — є для Польщі найтяжчі з усіх чорних годин, які вона пережила від хвилі завішення зброї. Спираючись на прихильність Англії, Німеччина блискає в очі своїх західних сусідів перспективою миру на долі літа. Та те, що пропонує Німеччина, торкається виключно західних сусідів. А тимі пропозиціями Німеччина бажала б вимусити на них заступлення первісного підпису, який вона умістила під диктатором Версалью, іншим добровільним, спонтанічним, а тому й подвійно цінним. Та той новий підпис торкався би лише західних границь, т. зв. що Німеччина хотіла би, щоб через той акт призначено їй свободу ділання в східній Європі.

Свобода ділання Німеччині в східній Європі — це значить ніщо інше, як "Drang nach Osten". Та цей напір на схід зовсім інакше представлявся перед війною, а інакше представляється по війні. Ачі на один мент не сміємо забувати, що конфігурація східної Європи, — на схід від Німеччини є тепер дещо інша, як була перед війною. Наступили деякі факти, з якими слід рахуватися, їх оцінювати і робити відповідні висновки. А саме мусимо рахуватися з фактом існування нових держав, а в першу чергу з фактом існування Польщі. Німецьке "Drang nach Osten" викликає односторонній польський напір на схід. Заспокоєння німецьких бажань означає ніщо іншого, тільки урівняння польських сил, які є привязані до західних кордонів та повернення їх злого розгону на схід. А це значить, що інтереси німецької нації не є нашими інтересами.

По старій приязні ми прихилили думати, що те, що роблять Німці, є добре, корисне, додатне посередньо також і для нас. Пора усвідомити собі, що так не є, що є різкі розбіжності між нашими й німецькими інтересами. Не значить це, щоб ми проповідували германофобство, одначе нема підкладу для того, щоб захоплюватися кожним політичним кроком Німеччини. Відомий акт двох імператорів з 5. листопада 1916 р. є того найкращим доказом. Проголошення буфорового Польського Королівства без західних польських провінцій потягнуло за собою відокремлення Галичини, себ-то створило підготовчу базу для пізнішого об'єднання відокремленої Галичини з тим королівством. Іншими словами: Галичина мусіла поплатитися за Познанщину й По-

моря, що лишилися при Німеччині. А тоді німецька імперія стояла на висотах своєї сили і воєнної слави, а Польща була тільки слабким заважком польської державності. Тепер же ролі змінені. Польща є помітною державою, а Німеччина значно ослаблена. І колиб Німеччині повелось здійснити свої бажання на польських західних кордоні, то тим самим заставила б Польщу всею силою підлати на свої східні кордони. Ми вже ілюстрували цифрами, як Поляки виступили на протязі розмірно короткого часу змінити майже рівне щодо числа німецького й польського населення Помор'я (559.000 Поляків і 4\*9.000 Німців) на польську країну з 80\*4 прп. польського населення (755.000 Поляків і 184.000 Німців). Це завдання Поляків західними "кресами" спливає їх від злого натиску на українські національні землі на сході. Оскільки збільшена буде колонізація польським елементом західних "кресів", остільки меншою, слабшою буде вона на сході. Свобода ділання Німців на сході, досягнення ними мирним шляхом Помор'я й Сілезії є одночасно свободою ділання Поляків на українській національній території.

Так виглядає справа без рожевих окулярів. Правда, може бути й інший modus procedendi. Ревізія західних границь Польщі може потягнути за собою також ревізію схід. кордонів, себ-то може започаткувати процес, якому улягла Польща під кінець XVIII. ст. Та такий процес міг би розпочатися тільки при існуванні цілого німецько-

роядницького союзу, при співділанні Німеччині й СРСР. Однак на те не зявляється. Навпаки, свобода ділання, яку Англія хоче дати Німеччині, є поставлена в залежність від приєднання Німеччині до західного блоку, від розриву з СРСР, і від приступлення німецької держави до протирядницького блоку. А в цьому, протирядницькому об'єднанні поруч Німеччині найшлась би й Польща, після перенесеного болю, завданого втратою деяких західних провінцій. А тоді весь той мезаліс відбувся би нашим коштом.

Ось причини, які спонукують нас так, а не інакше дивитися на найновіші події, що порушують європейський політичний світ.

Теоретично можна допустити ще й третій вихід, а саме повний поворот до процесу з кінця XVIII. ст. Та такий процес ледви чи міг би відбутися у зв'язку з гарантійним пактом. Та який він не відбувся, то все таки мусять у нас виринути сумніви щодо доцільності такого процесу з огляду на наші національно-політичні інтереси. Бо тоді головна маса польського народу разом з нами найдеться в одній політичній організації, еднаючись з Росіянами проти нас, наших інтересів і наших зцігань.

В наших інтересах є існування польської держави

— згідно з енуціяцією Вільсона — та прикріплення головної польської маси до західного оборонного валу.

Ф. Ф.

## Ревізія трактатів 1919 р. і західно-українські землі.

II.

Польський настрій. — Трагічна новина. — Не маємо закордонної репрезентації. — Паризький Андрусів? — Ціна торгу. — Не СРСР, а Росія. — Що на це Харків?

Париж, 6. березня 1925.

У проєктах Німеччини про гарантії кордонів не було ні одного слова про східні кордони, ніби слова Фридриха II.: "все, що на Схід від Одри — завжди повинно бути під контроллем німецького багнету" живучі й досі. Можемо уявити собі настрої Поляків, якого слабкий відгук ви чули в промові Скінського. А який можна було Вам подати всі аргументи Поляків! Чого тут тільки не було! І закиди на адресу французької демократії, що вона йде шляхом Людовика XV. і ламентації, що англійський консервативний уряд дивиться байду на небезпеку Поль-

щі, ніби-то нічого не змінилось з часів Георга III., який на благуючі заклики останнього польського короля Понятовського радив йому звернутися до Господа Бога.

Публична опінія у Парижі захвилювалась: у новому німецькому проєкті є питання про східні кордони (коли даних кордонів "коридор"), над яким мають дискутувати. Тому Польщі офіцалі —

— міжнародною гарантією рижського миру, або Лігою Націй або англо-франко-німецьким пактом. Оця звістка, яку імовірно Ваш часопис віддрукує перший і яку Ваш кореспон-

Red. czas. "Dilo" we Lwowie. Pr. 156.25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd Okręgowy karnej orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie "Dilo" Nr. 51 (10.433) z dnia 6. III. 1925. w artykułach pod tytułem 1) "Strach za wstraty opły" zdanie między słowami: europejskiej myś. a Widzimy, w tymże artykule uster między słowami: suprotu Anglii, a do końca artykułu. 2) "Braterski poczwannia" uster między słowami: Obliczanka-cisnanka, a i perentiv, w tymże artykule, uster po słowach: je newyuszczajaca, do końca artykułu. 3) "Narodnia organizacja m. Lwowa"

a) napis pod tytułem: do słów: Narodnia Organizacja, b) uster między słowami: utradom Konkordat, a: widzaje ukraińsko-zal. c) uster między słowami: w teperisniomu zmiat, a: i: Narodnia organizacja, d) uster między słowami: i zaribko, a: sprczynty strasznu zawiera zmiatona ad 1) 2) 3) zrodni z § 65 a) ad 2) c) zrodni z § 65 b) ustawy wartej nanał dokonana w dniu 5. berzezia 1925 r. konfliktat za usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalazego rozprowszczania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieszczył bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Newykonalnie tego nakazu pociaga za sobą nastepstwa przewidziane w § 21 ust. 1. k. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zaszędzenie za przekroczenie na grzywne do 400 zł. p. Lwów dnia 6. marca 1925 r. (Druk nieczysty).

Red. czas. "Dilo" Pr. 159.25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karnej jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma "Dilo" Nr. 51 (10.434) z dnia 7. marca 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) "Newyblana konieczni" uster między słowami: tilky zabahna, a: Newyblana konieczni, w tymże artykule uster po słowach: usprzymy likon, do końca artykułu. 2) "Komintern i UKP" uster między słowami: ukraińskemu masamy, a: 2 x smolno poczatku zawiera zmiatona ad 1)

1) 2) zbrodni z § 65a) u. k. nznat dokonana 6. III. 1925 r. konfliktat za usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalazego rozprowszczania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieszczył bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Newykonalnie tego nakazu pociaga za sobą nastepstwa przewidziane w § 21 ust. 1. k. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zaszędzenie za przekroczenie na grzywne do 400 zł. p. Lwów, dnia 7. marca 1925 r. (Druk nieczysty)



(Продолжение буде.)



## ОСТАННІ ВІСТІ.

## Маркс през. мін.

Союм пруський вибрав президентом міністра, Маркс одержав 229 гол. на 443, отже вибраний президентом.

## Учність Німеччини в С. Народів.

Справознавець „Пейл Телавоф“ повідомляє, що Франція старатиме а усіх сил, щоб Німеччина вступила до С. Народів. Швеція одержала реферат у справі вступлення Німеччини до С. Народів. Секретар Чемберлена називає журналістам, що Англія лише тоді згодиться на гарантійний договір п'ятьох (включно з Німеччиною), коли Німеччина пропозити прохання про прийняття до С. Народів. На ній, меморіал членів Ради С. Н. хоче відповісти так, щоб Німеччині вможливити конкретне згошення на черговій сесії Ради Союзу внесення про прийняття до Союзу. Коли цей погляд удержиться, Німеччину у вересні приймуть до С. Народів.

## Союз Народів.

Іманс і шведський предст. Унден побудили до Женеві 10. березня. Чемберлен конферував кілька разів з Бріаном. Вагалі викидають, що скаже в четвер Чемберлен у справі протоколу. Сподіються, що буде поміркований щодо протоколу. Бельгійські кола нескривають, що Бельгія вдовольниться німецькою гарантією замість англійської. 10. березня мали довірочні розмови Чемберлен, Бріан, Іманс, сир Дріммон і члени Ради Союзу на тему жен.

протоколу і відповіді Німеччині на її меморіал в справі участі в С. Н.

## Справа нац. меншостей на С. Народів.

9-го було довірочне засідання комісії трьох С. Народів для справ національних меншостей. У засіданні взяли участь: Чемберлен, Хіонес де Леон і Бенеш.

## Сен. Бора про гарант. договір.

„Юнайтед Прес“ повідомляє, що сен. Бора, предс. комісії амер. сенату для загр. справ, заявив, що гарант. договір торкається „ропейських справ, до яких Америка не думає мішатися“.

## Мобілізація в Туреччині.

Турецькі військові влади зарядили мобілізацію ріш. 1920—25.

## Бої в Курдистані.

Два відділи курдських повстанців заатакували Джарбекірі вайшли до передмість його. Їх відперли зі стратами.

## Представник СРСР. у Японії.

Повноважним представником СРСР. у Японії іменований Вігдор Копп.

## „Цайт“ про гар. пакт.

„Ді Цайт“ (орган Штресемана) цитує польські голоси про гар. пакт, пише: Польки, як відомо, великого темпераменту. Видно, як дуже зденервувалася Варшава цією справою. Відносини на Сході витворені на односторонній і тенденційній основі. Треба їх скорегувати.

## БЛІЗКИ

## ДО КОСТЮМІВ

## КАСАКИ

## Станіслава Вронського Сини

Львів, пл. Маріївська ч. 10.

семию на 24 години відкликували заповіджені збори. Дружина українського театру дир. п. Станіслава і управитель дому ім. Лисенка радник п. Дрималик могли би оповісти багато цікавого про часту облогу цього будинку. Театральна група 30. III. 1923, на котру зокрема покликується п. міністр, числом публіки зовсім недописала лише з причини поліційної облоги будинку. Що львів. поліція не церемониться з українською публікою, являється за доказ її поведінка під час розв'язування названої вже урядової шкільної конференції. Ні нашо являлись першазі провідника конференції, що як директор гімназії, в локалі якої ця конференція відбувалася, брав за цю нараву з родичами і опікунами його учеників повну відповідальність. Комісар поліції (мабуть Конарські), порозумівшись телефонічно з дир. поліції, розігнав конференцію, а від виходячих учасників конференції поручив ждати легітиміш. Це була така компромісація поліції,

що дійсно сама дирекція пол. вважала себе примушеною згодою, ро і festum. „перепросити“ п. Надпайка. Це була мунтарда по обі. Нар. Організація України м. Львова зголосила в льв. дир. поліції в 1923 кілька (до 10), а в 1924 р. вісімнадцять публічних зборів зі шкільними рефератами — та ані один раз не одержала дозволу на відбуття віча (публічних зборів). Через якийсь час подавала дир. поліції як причину заборони: „і закаує відбуття тих зборів, позаяк загрожувало воно (віче) публічному порядку і спокою“. (Резолюція льв. дир. поліції видана в українській мові і письмі з дати 1. IX. 1923 р. ч. 3983/23 пр.). Пізніше почала дир. поліції подавати як причину заборони: „і закаує відбуття тих зборів, позаяк дотепершня діяльність особи улаштування збори обосновує припущення, (і), що перебіг зборів загрожував би порядку і публічному спокою“. (Резолюція льв. дир. поліції видана в українській мові і письмі з дати 15. IX. 1923 ч. 4104/23 пр.).

ні про відмову дозволу на віча з дати 1. IX. 1923 ч. 3983/23 пр. і з дати 15. IX. 1923 ч. 4104/23 пр. Навіть адреса на конвертах подавання була в українській мові нпр. до ч. 3983/23 пр. Адреса звучала: „До Заряду Народньої Організації України Трудової Партії у Львові до рук Пана Івана Ліщинського“. Щойно в початку 1924 р. почала дир. поліції виставляти Народній Організації резолюції про заборону зборів і м. письма в польській мові. Голова Народньої Організації не приймав польських листів зокрема тих, що були відповіддю на українські зголошення. Це, мабуть, і спричинило кількарізове примусове спровадження його на дирекцію поліції і дворазове діляюче покарання високою грошовою гривною.

І. Ліщинський.

**15** С. М. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4-20 зол.

## По широкому світі.

Купід робить заходи для скликання в найближньому часі міжнародної конференції в справі відновлення золотої валюти в цілому світі.

Німецькі соціал-демократи виставили від своєї партії кандидата на прем'єрство в особі бывшего пруського прем'єра міністра Отто Бранта. Виставлення соціал-демократами власного кандидата вказує на зміну напрямку в політиці соціал-демократів та загрозою для республіки.

Конфедерацію держав малої Антанти відложено на квітень.

Міні Румунією та Італією ведуться переговори в справі віддання Бессарабії румунському провінцію з боку Італії. З того самого парського джерела поширюються містки про те, що між то й Японії годяться підписати Румунії всі права на Бессарабію, не залежючи на сайі договір зі СРСР.

В Сосновці наміється із двох розправ проти комуніста Вальденберга, що вводить комуністичну агітацію, стою у тісному зв'язку з радянським посольством у Варшаві. Там інформації поширює польська преса та дозак, що більшовики, боячись компромісу, хотіли викінити Вальденберга, а коли це не вдалося, то почали робити заходи, щоб розправа була такою.

## НОВИНИ.

— **Нонфісат.** Вчорашнє (34) число „Діла“ сконфісують за один неслучайний уступ з першого статті п. „Реконструкція“, і за новину про датку Українсько-польських патріотів на польську військову дозвину флоту. Прокуратура не дозволяє оголошувати імен таких добровольців і не дозволяє теж нагадувати ім деякі інші установи, що потребують грошової допомоги, позаяк польською дозвину флотом.

— **Дарукарський чертин.** Просимо наших читачів звернути у вчорашній статті „Реконструкція“ останнє слово. А саме, як читачи могли замітити, замість перекрученого слова „реконтиндант“ має бути „реконтинданція“.

— **Чи ділять допомогу на весни застав?** „Курсе станіславський“ подає, що станіславський прот отримав 170,000 зол на дозвину найближчих на весні акцій. Вдяля спонсорованою поділу цієї суми станіславський староста поділяв кошти в таких „фаворитів“ графа Дзедушицького, ділака Циньського, ділака Бутявського, ділака Скурського, ділака Польківського, ділака Водославського і Кобяківського і ділака тамашних українських селян Якова Траця і М. Осталика. Чесна комуністична тік часом „поділяла“ нараву суми гро. Дзедушицький а став 3500 зол, ділаки Циньський 2400 зол, ділаки Бутявський 1750, ділаки Скурський 3000, ділаки Польківський 1800, ділаки Водославський 1800, ділаки Кобяківський 1800, ділаки Траця і М. Осталика 1800 зол. Ділаки Дзедушицький а став 3500 зол, ділаки Циньський 2400, ділаки Бутявський 1750, ділаки Скурський 3000 і т. д. ці вони великі багаті. Решту суми поділяють так, що на ці гроші давали від 1000

віча скликавав не Іван Ліщинський, але Народня Організація України міста Львова по своїй суті організація легальної української народньої трудової партії на місто Львів, в імені якої підписували зголошення про віча п. І. Ліщинський — як голова, пп. д-р А. Марітчук, д-р Ст. Біляк, як заст. голови і Ст. Галан, як секретар. Як вічевих референтів подавано в зголошеннях пп. д-р Ст. Біляк, Ст. Галан і ин.

Львів. дир. поліції відмовляла дозволу на уладження публічних зборів не лише Народ. Організації, але вагалі всім Українцям міста Львова. Доказом цього послужить ось який факт:

З кінцем червня 1924 р. комітет батьків шкільної молоді з п. д-ром І. Волошином, адвокатом у Львові за чолі, зголосив в дир. поліції постанову скликати на день 6. липня публічні збори в салі Народнього Дому; на порядку дня був реферат про стан українського шкільництва. Львівська дирекція поліції резолюцією з д. 4. липня 1924 до ч. 3341/24 пр. повідомила (по польськи) голову комітету п. д-ра І. Волошина, що заборонює відбутти віче тому, що воно загрожувало би порядку і публічному спокою!

Майже всі довірочні збори, скликувані за запрошеннями на основі § 2, про які тільки довідалася льв. дир. поліції, не відбулися до кінця, бо поліція збори розганяла, а бували випадки, що скликаючого збори за запрошеннями мучено кількагодинним протоколом. У своїй ревності в розв'язуванні зборів загналася львів. дир. поліції навіть так далеко, що в дні 12. жовтня 1924 р. розіслала урядову конференцію батьків і опікунів молоді, яку скликала в шкільному будинку перед пол. дирекції філії державної академічної гімназії під проводом ціла „львівського“ директора тої гімназії п. Налівайка і в порозумінню з льв. шкільн. кураторією. На дневному порядку тої конференції був реферат професора тої гімназії на тему: „Оліка над учениками поза школою і справа контакту між школою і домом“.

А коли в театральній салі муз. І-ва Лисенка у Львові мало відбутися віче, то поліція заборонила вступ не лише до салі, але й до цілого будинку, так, що не міг туди пробраться ніхто, хто мав якийсь зв'язок з театром, хоча купити білет або т. п. Діялося це навіть тоді, коли скликаючі віча одержали устну заборону, пн-



10